

ու միայն թէռոսսիայի այլ առ հասարակ խրիմի
Հայերը, մանաւանդ կանանց ուստ սերունդը,
շակէն մառանը իրենց մայքընի լէզուն:

(Տարունութիւն)

Կ. ՑԱԽՐԾԱՅ

ԱՅ Ա Յ Ե Ւ Ի Ա Յ Լ Ո Յ

Մ Ա Ն Ե Ր Ա Յ Ո Ւ Ք

Ծղունկը գոռչակ օդոյ:

Օրագիր մը՝ իրեւ բնական ոգագուշակ
կը յանձնէ տղորոկ մը՝ $\frac{1}{2}$ լիտր ջով լցուն
ապակեաց շշի մը՝ Շշին $\frac{1}{4}$ մար ջով
պիտի լցուի, եւ ամէն ուժ որ ամառը, եւ
ամէն տասնուշըս օր՝ ձմեռը շիշը ջով հան-
դերձ պիտի փոխուի: Շշին որոշ նիստն է պա-
տուհանի առջեւ: Շշին բերանը կտաւ և լաթով
մը պիտի ծածկուի: Եթէ տղունկն առտու կա-
ռուի առանց շարժման ապակւոյ յատակն նոտի
եւ խոշշանէն գալարի, բայց է որ ողջ գնեցիկ
եւ պայծառ պիտի ըլլայ: Եթէ անձեռէ կամ
ձինէն, տղորոկը շշին մինչեւ վիզը կերպայ կը
կպչի եւ հոն կը մնայ, մինչեւ որ օղը գարձեալ
պայծառանայ եւ գեղցիկանայ: Եթէ հով
ըլլայ, անասունն արտաքը կարգի արագու-
թեամբ լրոյ մէջ հոն հոն կը լողայ, եւ ան-
հանգիստ կ'ըլլայ, մինչեւ որ հովի իրօք ելէ:
Անձեռն ախառն փոթորկէ քանի մ'օր յառաջ
տղորոկը միշտ ջրէն դուրս կը մնայ, բայց եթէ
փոթորկիկ սիփի, արտաքը կարգի անհանգիստ
հոն հոն կ'ըլլայ ու կու գայ, իրեւ թէ
շղագաւթիւն ունենար:

Կողոննեան ջոյ հնարիէլ:

Կողոննեան ջոյ (Էսա դ Կոլոն) հնա-
րիէլ ճովաննի Մարիամ Գարինա անոն
25ամեայ իսալացի պատուին, յամին 1709,
իւր Սոմո ծ'Օսօլա բնիկ գաւառէն գալթած եր
Հովեռոսի եղերքներն, իւր բաժօնն ու երջան-
կութիւնը գտնելու վախճանաւ: Հոն կը ծախէր
աճառ, հոսաւէս իւղը եւ ուրիշ այլեւայլ
զարդու վերաբերեալ առարկաներ՝ զորմէք
իսարիայէն բերել կու տար: Իւր համաս
խամթիթն մէջ կը գտնուու նաեւ անուշաբոյը
իւղ մը, որուն պատաստութիւնն իւր գալ-
սնիքն էր: Սցն իւղն իւր մնական քաղաքն
անունը տուած էր, բնակչաց համականքն
յինքն ձգելու համար: Բազմաթիւ տարեաց
շաբթին մէջ իրմէ հնարիէլ գիւտին համբաւը

հաղիւ թէ հուենոսական գաւառաց սահմաննե-
րէն անդին տարածուեցաւ: Կախ եօթնամեայ
պատերազմն եւ ապա գաղղթական բանակին
շուն գիւտին համբաւ եւրոպական երկրաց
մէջ ալ սփռեցին: Ֆարինա բաւական երկար
ապրեցաւ: Իւր նորահասար գիւտին փառքը ու-
պարծանըք վայեկելու համար իւ 1766ին,
մեռաւ, գրիթէ 80 տարեկան: Իւր եղագորգիքին
ժառանգ անոր ստացուածքն ու գաղտնիքը,
որ գործառունը մինչւ 1792 կառավարեց եւ
թողոց երեք օդիի: 1709էն ի վեր միայն
տասը հովոյ յայտնուած է կողոննեան ջոյ
գաղանիքը: Հնարիէլ Գարինային պատրաստու-
թեան ինքնագիր կերպը կը հանգչի բիւրեղեայ
բաժակի մը ներփեւ, եւ այս ալ եռապատիկ
փակէալ արկեղ մը մէջ: Հնարշին աշխատելու
սենէին մէջ գեռ եւս կը գտնուի այն պատու-
ական մէքնայն, յորում իւղը մելիքին մ'օգնու-
թեամբ կը խանուի: Կազմածն որ կարագի
մէքնայն կը յիշեցնէ մէզի, քարե եւ երկաթէ
շինուած է եւ կրկին գտներով կը փակուի:
Այս տեղը մոտած ժամանակին կը նշանաբնիք
կոտր կտոր տախտակներէ շինուած եւ մետաղի
կտորներով դրաւագուած սնտուկ մը, որ երկբնի
շիերը լցցնելու կը ծառայէր: Մառանները
այլեւայլ կարգերու բաժնուած են, որ թանձր
պատերով իրարմէ անշատած են: Հրդէհէն
պահանուելու համար իւրաքանչիւր իցիկ ա-
ռանձինն ամուր փակուած է: Այս կարգերուն
մէջ կողոննեան ջով լցցուն ահագին տակառ-
ներ զեւղուած են: Տակառները եղեւնափայտէ
պատրաստուած են, որովհետեւ ասի շատ յար-
մար է հոտուես իւղերը պահելու, եւ ասկէ
զատ շատ ալ տոկուն է: Տակառներն Մարսէլ
կը շինուն եւ գաղղթական գինոյ ոգւով լի
կողոնիս կ'ապաքուի: — Ալքոլը նարզանի
շշակայից իսաղողէն կը պատրաստուի: Հոն կը
գտնուի նաեւ Գարինի գործատան գնական
զտարանը: Ալքոլը կողոննեան ջոյ փոխարկելու
համար պէտք է ալքոոլը կէս լցցուած տա-
կառն մէջ իւրի խոնդն թափել եւ ապա մինչեւ
վեր ալքոոլ լցցնել: 14 գրին պատրաս-
տ ըլլայ: Տակառին յատակը նասած կանանց
դիրու պատուական միջոց է ընդդէմ յօդա-
ցաւի: Թէկէ իւղի եռութիւնն տակառին միշտ
գաղանիք մըն է, սակայն արգի բնայուծութեան
գիստութիւնն լստ մեծի մասին լուծած, մէկնած
է: Մառաններուն մէջ գեռ եւս 1750էն մա-
ցած շշեր կան:

ՏԱՏԵՍՑԿԱՆ

ՔՊԱՅ:

Արմինը զօրացընելու ու կադուրելու ամէնէն գլսաւոր միջոցներէն մին և քոնր: Մարմնոյ կազմութիւնն որչափ ազնի ու փափուկ է, այնչափ աւելի քնյ կարօտ է: Անոր համար քանի մը պարզ դիտողւթիւն ընել քնյ վրայ կարենմ թէ աւելորդ չ'ըլլար: Ամէն բանէ յառաջ քնյ կանոնաւոր ժամանակ մ'որոշելուն եւ միշտ յորշշեալ ժամանակին եւ ըստ կարելցին կանոնի հանգչելու երթալուն է: Պառկելու երթալէ յառաջ մարմինն ու հոգին առօրեայ կենաց ամէն տեսակ զբաղմանց, հոգոց բեռերէն ազան ըլլալու են, որպէս զի բնութիւնն իւր իրաւացի պահանջումը գործադրել կարենայ: Քնյ ժամանակ հօրինուական դիրքն ամէնէն լաւն է, եթէ ինչ ինչ հիւանդութիւնը հականը չեն պահանջեր: Վերջապէս նայերս է որ երեկոյեան ընթրեան ժամանակ դիրքամարս ննունք առնորի, անպէտ որ սառմքն ըստ կարի քիչ գործունէոթիւն ունենայ քնյ ժամանակ: Ըստ հականակն առատ եւ ծանր ընթրեիք քունը կը պանսնէ: Քուն բերելու համար ամէնէնին թմբքցուցիչ զելզեր գործածելու չէ, որոյնին ոչ միայն առողջութեան վասակար են, այլ նաև առաւել անհանգիստ կ'ընեն: Բազմաթիւ դիպաց մէջ քնառառութիւնն աւելի կանոնաւոր կենոք քան թէ զելզերով կ'անցնի: Եթէ այս պարզ եւ բանաւոր խորհուրդներուն միա դրուի, անտարակցոյն բազմաթիւ տարութիւններու եւ զելզեր իւրագրամն առջեւը կ'առնորի բարերեր եւ բնական քունով:

ԿՈՐՈԼՈՒՐՔ

Թիւստամբի հճակւաց թիւս:

Ուսուսաստանի բնակչաց թիւն անցեալ եւ մանաւանդ առաջիկայ գարուս մէջ ահագին չափով ստուարացաւ: Յամին 1722 դեերոս Մեծին տէրութիւնն ունէր 14 միլ. բնակիչ միայն, մինչդեռ զ. օ. գաղղիան սոյն ժամանակն 20 միլ. բնակիչ: Այսօր 2ար ունի 125 միլ. հասապէս: Ահա կը դնենք հոս այս հսկյա տարրերութեան մակասակը.

1722 . . . 14 միլ. բնակիչ.

1762 . . . 19 " "

1796 . . . 36 " "

1815 . . .	45 միլ. բնակիչ.
1851 . . .	68 " "
1872 . . .	86 " "
1886 . . .	113 " "
1893 . . .	125 " "

1796էն մինչեւ 1893, ուրեմ 97 տարուան ժամանակամիջոցին մէջ Ռուսիոյ բնակչաց թիւն 89 միլ. աճած է, գրեթէ այնշափ, որչափ այժմ գերմանիա եւ Գաղղիա ի միասին բնակչաց աճումը ունեցած են: Կրնակ ամէն տարի 917.000 կամ իրար մէկ միլիոն բնակչաց աճումը գնել, որ բոլորովին գաղղիայ հակապատկերն կ'ընծայէ, որուն բնակիչներն օր քանզ զր կը նուազին: Գաղղիական գալու եւ գաղթելու կրկնին հսանկն շատ տկար է Ռուսաստանի մէջ: Ռուսաստանէն գաղթողներուն թիւը վերջին 25 տարեաց մէջ 28.000 է, իսկ Ռուսաստան գաղթողներունը՝ գրեթէ 650.000ի հասած է:

ՎԱՂԵՔՆՎԵՆ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ

Վեճանա, 25. նոյ. 1894:

Ամսոյս առաջին օրը Ռուսիոյ վեհափառ Կայսրը՝ Աղեքսանդր Գ. վախճանեցաւ ի Արքայի երկարատեր եւ ծանր հիւանդութենէ ետքը կ'նայաց յիմներորդ տարին: Այս ծանր դէքքն ոչ միայն զլայնածաւալն Ռուսիա ի սուց համակեց, այլ ամբողջ երրուան եւ ի մասնաւորի գթալիքա, որ զրեթէ ամենայն ոք սպոյ զգեստ հազար: Եւրոպիոյ իշխանն ու իորդ նրդանցոց փութացին յայտնելու իրենց վշտակութիւնն Ռուսիոյ զահին ժառանգին նիկողացու Բ. Կայսեր եւ Կայսրական գերդաստանին: Նիկողայու Բ. իւր հօրը մանուկնէն անմիջապէս ետքը Յայտարարութեամբ մը ժողովրդանան դիմեց: Այս Յայտարարութեան մէջ Վեհափառ Կայսրը կը նուստանա իւր հանգուցիւալ նօր խաղաղափական շատին նիտենլով Ռուսիան պահել այն բարձրութեան եւ մեծութեան վրայ, յորում կը գտնորի, եւ զ յայտնէ թէ Հեսսէնի Ալլիք իշխանուհունը նետ պիտի ամուս-